

Támogatott önálló életre való felkészítés

A támogatott életvitel alappillérei: lakhatás, foglalkoztatás, döntéshozatal, akadálymentes ügyintézés

A fogyatékoság modern szociális modellje szerint a problémát nem a személy fogyatékosága okozza. Mindannyian mások vagyunk, így mindenkinek mások a szükségletei és igényei, amihez a környezetnek, a társadalomnak, a szolgáltatásoknak kéne igazodniuk. Ezzel lehetne biztosítani az összes ember aktív részvételét és a környezet, a szolgáltatások használhatóságát, mindenki számára, azonos mértékben. Ha ez nem történik meg, akkor a környezettel, a társadalommal, a szolgáltatásokkal van a baj, ott kell keresni, azonosítani és orvosolni a problémát. Természetesen mindenki csak a maga szintjén, a maga hatókörében tudja ezt a társadalmi-környezeti problémát orvosolni és csak kismértékben tud hatni a tágabb kontextusra. Ugyanakkor a szociális szolgáltatásoknak meg van az esélyük arra, hogy meghonosítsák, illetve átvegyék és alkalmazzák saját szolgáltatásukban azokat a jó gyakorlatokat, amelyek ezen a modern szociális modellen alapulnak. A támogatott és támogató szolgáltatások keretein belül a jó gyakorlatok azokon az elveken nyugszanak, melyek a sérült fogyatékos ember szükségleteit és igényeit alapvető jognak tekintik, elismerve a döntésképeséget, meghagyva és a személy jogaként elismerve a döntési szabadságot, a gyakorlatban segítve a döntéshozatalt, sokféleséggé értelmezve és a normális variabilitás részeként tekintve az eltéréseket.

Ez a fejezet és alfejezetei a fogyatékos személy autonóm életéhez, lakhatásához, foglalkoztatásához, támogatással meghozott döntéseihez és önálló ügyintézéséhez módszertani segítséggel, valamint a választható opciókról, alternatívákról adott információval járulnak hozzá.

Felsoroljuk és ismertetjük, jellemezzük azokat a lakhatási szolgáltatásokat, foglalkoztatási formákat, ügyintézési módokat, melyek különböző szintű, mennyiségű és típusú támogatás mellett vehetőek igénybe szociális szolgáltatóktól. Nem részletezzük azokat a megoldásokat, melyek a család keretein belül alakulnak ki, és azokat sem, melyeket a hagyományos állami ellátórendszer, vagyis a bentlakásos intézetek és az azokhoz kötődő foglalkoztatás jelentenek.

A konkrét megoldások ismertetése során kitérünk a szolgáltatás teljes vertikumára, a jogi háttérre, röviden a menedzselésére (fenntartás), a szakmai megoldásokra, és a segítő/támogató szakemberek szerepére. Kitérünk

továbbá a támogató és a támogatott személy kapcsolatára, a szolgáltatást igénybe vevő személy egyéb kapcsolataira, a kommunikációra, és a kockázatokra. Útmutatásokkal, protokollokkal segítjük a megértést és a szakemberek eligazodását.

A Down Alapítvány tapasztalata alapján felhívjuk a figyelmet a fokozatosság fontosságára, és példákkal is alátámasztjuk az egyre szélesebbre nyíló felfele ívelő spirál-modell szerinti előrelépési lehetőségeket. Ezzel kapcsolatban foglalkozunk az ehhez szükséges dinamikus segítői attitűddel, a tervezés fontosságával, a folyamatos monitorozással (megfigyelés és regisztrálás), értékeléssel, és újratervezéssel, Ez a dinamikus munka teszi lehetővé a támogatás folyamatos harmonikus illesztését a fogyatékos személy folytonosan változó szükségleteihez és igényeihez. Ennek a fajta támogatásnak a módszerei, a képessé tevés, a bátorítás, a támogatásba ágyazott fejlesztés és a folyamatosan jelenlévő elvárás (lásd II. kötet). Ne várjuk azt, hogy a sérült ember pusztán attól, hogy kapcsolódik hozzá egy személyi segítő, vagy bármiféle támogató szakember egyszerre egy lehetetlenül magas szintre fog ugrani. Ilyen csoda nincs, de kitartó aprómunkával, apró lépésekben szépen lehet előre haladni. Az indokolatlan és túlzó elvárások stresszelik és frusztrálják az embereket, hiszen teljesíthetetlenek, minden erőfeszítés hiábavalónak látszódhat. A motiválás, a segítő kreativitása, tudatossága, szakmai tapasztalata sokat segít a helyzeten, de a gyakorlatban is elengedhetetlen. A másik oldalon az ügyfél tudatossága (mit is jelent a folyamat, mit szeretne elérni, jó lesz-e, érdemese-e azért áldozatokat hozni), áldozatvállalása, motiválhatósága, teljesítménycentrikussága a kulcsszavak. Ha ezek nincsenek kiépítve, ha nincs meg a harmónia a támogató–támogatott viszonyban, akkor nem tud kialakulni a hatékony fejlesztő támogatás.

A támogató szakember helyzete ellentmondásos: nagyon közel kerülni, mégis kívül maradni és eszerint végezni a támogatói munkát. Megoldható-e ez egyáltalán? Igen; nagyfokú tudatossággal, csapatmunkával, tapasztalattal, a segítőik segítségével, a támogatók támogatásával, képzéssel, team munkával, szupervízióval, szakmai és pszichikai támogatással.

A táblázatban összefoglaljuk az öt legfontosabb támogatott terület, a döntéshozatal, a lakhatás, a foglalkoztatás, az önálló életvitelhez szükséges szolgáltatások és az ügyintézés vertikális jellemzőit, vagyis a jogi háttér, a menedzsment, a szakmai vezetés, a szakmai vezető és a támogató szakember, valamint a támogatott fogyatékos ember és hozzátartozója szerepét, kompetenciáit.

Szint	Támogatott döntéshozatal TD	Támogatott lakhatás TL	Támogatott foglalkoztatás SZF/RF/TF	Támogató szolg. TSZ / SZK / közösségi	Támogatott ügyintézés TŰ	Támogatott életvitel, önrendelkező élet
Jogi háttér	2013. évi CLVIII. törvény vagy Informális tevékenység	1993. III. szociális törvény (Szt.) I/2000-es SZCSM rendelet	3/2006ISzCsM rendelet 27/2012 Kormányrendelet Támogatott foglalkoztatás	1993. évi III. Szt. és/vagy informális	Támogató szolgáltatás (Szt.) és/vagy Informális tevékenység	2007. évi XCII. törvény (ENSZ Egy. 2003. évi CXXV. törvény 1998. évi XXVI. törvény
Szervezet management	TD bevezetése, szintek meghatározása, szabályozás	Támogatási szerződés Lakóingatlanok fenntartása Szolgáltató kp. / támogató szolgálat	Munkaszerződés, TF szerz. Szolgáltatási szerződések Szervezeti kapcsolatok, hálózat	Szolgáltató centrum vagy támogató szolgálat műk. Szerződések megkötése	Támogató személyzet biztosítása, Szerződések megkötése	TD, TL, TF és TŰ összefogása, harmonizálása Holisztikus szolgáltatásrendszer
Szervezet/szakmai management	Protokoll kidolgozása Támogatók felkészítése Ügyfelek felkészítése	Szolgáltatási szerz. ügyféllel Útmutatók, protokollok, team Külső szolgáltatók bevonása	Szolgáltatási szerződések Útmutatók, protokollok, team Kapcsolatok, hálózat	Támogató szolgáltatások tervezése, ellenőrzése, javaslat a választásra	Ügyintézés időszerűségének nyilvántartása	Szakmailag és irányításilag optimális rendszer tervezése, fenntartása

Szakmai vezetők	Személyre szóló tervezés, értékelés, TD alkalmazása	Személyre szóló szakmai terv, megvalósítás és értékelés	Személyes foglalkozt. terv Munkaerőpiaci szolgáltatások	Szolgáltatások igénybevételének terve	Ügyintézesek hosszú távú tervezése	Szakmai, etikai szempontok érvényesülése, összehangolása
Támogatók, személyi segítők	Napi tervezés, TD napi alkalmazása	Lakhatás napi fejlesztő támogatása Napi tervezés, értékelés	Munkavégzés napi támogatása Rövidtávú tervezés, értékelés	Szolgáltatások napi igénybevételének támogatása	Ügyintézés támogatása, felkészülés/felkészítés	Személyközpontú összehangoló terv és kivitelezés
Ügyfél	TD tanulása, gyakorlása, alkalmazása	TL tervezése, tanulása, alkalmazása	Munkavállalás: felkészülés, tervezés, fejlődés	Szolgáltatások kiválasztása igénybevétele	Önálló ügyintézés támogatással	Maximálisan teljes, autonóm élet
Ügyfél családja, gondnok	Támogatás TD tervezésében tanulásában, alkalmazásban	Részvétel TL tervezésében tanulásában, alkalmazásában	Munkavállalás támogatása	Szolgáltatás választás, igénybevétel támogatása	Önálló ügyintézés segítése	Önrendelkező élethez való jog elismerése, támogatása

Fogyatékos Személyek
Esélyegyenlőségéért
Közhasznú Nonprofit Kft.

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA